

Кредит №5
Самостійна робота №1 (1 год.)

Тема: Історія розвитку гри баскетбол.

№ п/п	Тема	Види завдань	Кількість годин
1	Історія розвитку гри баскетбол.	1. Опрацювати теоретичний матеріал (за підручником Н.В. Семашко. Баскетбол. Навч. посібник. – М.: ФиС, та додатком №2.) 2. Спробувати орієнтуватися в історичних датах з розвитку баскетболу. 3. Знати основні дати розвитку баскетболу у світі та Україні.	8

Додаток №2

Історія розвитку баскетболу в Україні.

Баскетбол в Україні, як і в усій Європі, з'явився на початку ХХ століття. Його поширення одночасно почалося з Заходу та Півдня. Є усі підстави вважати, що першими цю гру побачили жителі Львова та Одеси. Про це свідчить той факт, що кращі прийоми баскетболу попервах демонстрували гравці саме цих міст. Першості тут виборювала найбільша кількість команд, сюди у гості приїжджали гравці з інших міст і країн.

У Львові, який, як і вся Галичина, належав Австро-Угорщині, вже 1905 року виникло Академічне спортивне коло з секціями туризму, фехтування і спортивних ігор.

1906 року у місті Лева засновано Товариство рухливих ігор, яке проводило спортивні змагання з кошівки (кошиківки, баскетболу), запрошувало до себе представників інших міст. З огляду на поширення спортивних ігор, магістрат виділив Товариству велику ділянку землі на кілька гектарів. Цього ж року за підтримки меценатів було започатковано велике і масштабне на ті часи будівництво Парку розваг і відпочинку з комплексом спортивних ігрових і гімнастичних майданчиків і футбольного поля, які в зимовий період мали використовуватись як ковзанки.

Вони були перші

1909 року перша черга стадіону з легкоатлетичною доріжкою та кількома майданчиками була завершена. Повними господарями тут стали члени товариства "Сокил". На відкриття Парку Товариства рухливих ігор з'їхалось багато гостей з двох імперій - Російської та Австро-Угорської.

Велике захоплення викликала показова гра у баскетбол. Змагалися команди чотирьох жіночих гімназій, які вже вправно володіли м'ячем. Грали на трав'яному полі футбольним м'ячем. Щити з кільцями кріпилися до вбитих у землю паль. Правила гри були привезені ще 1908 року з Лондона активісткою

жіночого руху, великою аматоркою баскетболу і інших рухливих ігор, інструктором фізичного виховання Марією Герман, яка спеціально за відрадженьям Товариства виїжджала до Англії і провела там кілька місяців.

Роздруковані правила змагань і методички швидко стали широко відомі в усіх навчальних закладах міста. Переклад і адаптацію на російську, польську та українську мови здійснював інший відомий організатор і популяризатор рухливих і спортивних ігор Ф. Копалка.

Як писали газети, учасниці ігор продемонстрували вправність, швидкість, граціозність, навіть лагідність і чарівність. Історики спорту відзначають роль Львова та його активістів у поширенні гри на інші території країни. Саме у Львові відбувались перші товариські і офіційні змагання, сюди по досвід приїжджали спортсмени з Братислави, Будапешта, Варшави, Праги, Кошице, Кракова, Познані, Лодзі, Ярослава.

1910 року у Львові з'явилась книжка В. Святкевича "М'яч у корзині". Автор кілька років до того працював у Чикаго, де викладав сокольську гімнастику. Баскетбол справив на нього дуже велике враження. Захопившись цією грою, він вивчив усі нюанси, технічні прийоми, схеми розстановки гравців. Полубивши гру, почав її активно популяризувати на наших західних теренах серед чоловіків і жінок, хоча ця гра тривалий час вважалася суто жіночою, а чоловіків в деяких місцях навіть не допускали до залів.

Паралельно набувала популярності ця гра і в Одесі. У січні 1910 року в середніх навчальних закладах міста вправи з баскетболу запроваджено спеціальним рішенням як допоміжні на уроках з фізичного виховання, що свідчить про добре знайомство з цією грою.

Влітку 1911 року відбулось перше велике спортивне свято, де у програмі, крім легкої атлетики, гімнастики і тенісу був і баскетбол. Є публікації, де стверджується, що найвправніше володіли м'ячем дівчата другої гімназії. Це - ще одна підстава вважати, що ця цікава і динамічна гра не була нова для одеситів.

На 23 вересня 1913 року було призначене велике спортивне свято середніх навчальних закладів, участь брали також робітники фірм і компаній. Цього разу газети серед кращих поруч з 2-ою гімназією назвали і представниць четвертої.

Що ж являли собою на той час ігрові майданчики? Розмір їх сягав по довжині від 28 до 43 метрів і по ширині від 14 до 21 метра. Їх поділяли на три сектори - захист, середній і напад. Чітких правил змагань не існувало. Справжні корзини-кошики без щитів кріпили до стінок або стовпів на висоті 3 метри 05 см від землі. Це правило чи не єдине, яке лишилось від того часу, коли винахідник баскетболу Дж. Нейсміт кріпив у залі корзини з-під персиків. Коли м'яч потрапляв до такого кошику, його виштовхували спеціальними палицями і гра поновлювалась.

Лише згодом додумались до того, щоб з кошиків виймати дно. Згодом замість корзин застосовували обручі, до яких в'язали сітки.

Гра починалась після того, як суддя вдарить м'яч об землю в центрі майданчика. М'яч дозволялось тримати у руках не більше п'яти секунд, стоячи на місці. На бігу його треба було негайно віддати. Дріблер не мав право кидати по кошику. Заборонялось повертатись з м'ячем у руках. Час на зупинки не вимикався. Пробіжки розглядались як персональне

зауваження. Усі штрафні кидки виконував один гравець. В СРСР це правило було скасоване лише у 1936 році.

Через уповільненість гри команди набирали у зустрічі не більше 10—15 очок. В перших командах грало по дев'ять осіб: по три - нападники, середні та захисники. Але грали 7 x 7, 5 x 5 і т. д. Як завгодно. У випадку, коли грали п'ять на п'ять, на майданчику було

два середніх і два нападника, один захисник. Гравцям не дозволялось покидати свої зони.

Приклад показали Одеса і Чернігів

1923 рік став першим мирним і врожайним роком. Баскетбол, як і інші види спорту, швидко знайшов прихильників, став грою багатьох. Як засвідчують літературні джерела, на ту пору в Одесі, Києві, Чернігові, Харкові, Полтаві, Умані вже існували колективи фізкультури на підприємствах харчової, деревообробної, легкої промисловості, будівельників, у військових гарнізонах.

У Чернігові проведення першості міста з баскетболу організувало спортивне товариство "Спартак". Взяло участь чотири колективи. Переможцем вийшла команди "Вікторія". Дослідники радянської доби вважали, що саме ці змагання слід вважати першими офіційними в Україні. Ми Іншої думки.

В грудні 1923 року в газеті "Известия" Одеського губвиконкому з'явилось оголошення про реєстрацію команд, які бажають взяти участь у першості міста. Було заявлено 12 чоловічих, 3 жіночих і 5 підліткових команд. На нараді представників обрали колегію суддів, до якої увійшли П. Гейцман, О. Богуславник, Д. Сербов, С. Музалевський, Д. Каждан, А. Розанов і В. Фіш. Ці прізвища варто запам'ятати, бо це перша згадка про суддів у вітчизняному баскетболі.

Першість проводили у двох залах. Відомі і перші чемпіони Одеси. Це чоловіча і жіноча збірні Ленрайону.

Перші офіційні ігри республіканського рівня з баскетболу проведені раніше, ніж з'явилися правила змагань. Це сталося тільки 1925 року, коли їх затвердив Всеукраїнський спортивно-технічний комітет. Ними визначені і розміри майданчиків.

Відтепер корзини з металевих кілець діаметром 38 см, що були оплетені сітками з мотузок, кріпили до щитів розміром 180 x 120 см. їх виносили на 60 см вглибину майданчика. Грали футбольними м'ячами. Гравці мали на спині номери. Лівий захисних - № 1, правий - № 2, центровий - № 3, лівий нападник - № 4, правий нападник - № 5.

Цікаво дізнатися про ампула гравців того часу. В командах були передній захисник, задній захисник, лівий-правий захисники, лівий-правий нападаючі, центральний нападаючий, підкорзинник або підсіточник. Кожний мав відповідний номер - від першого до п'ятого. Примітивні були і тактичні схеми. Найвищий гравець розташовувався позаду усіх. Нападаючим допомагав передній захисник. Уся надія покладалась на центрального нападаючого, якому допомагали підкорзинник і другий нападаючий.

Але вже у ті роки були такі гравці, які вміли застосовувати дриблінг під ногою, кидали з-за спини, здійснювали рикошетну передачу м'яча об підлогу.

Негативними рисами баскетболу вважались повільний темп, довга розпасовка м'яча, невміння потрапляти у кошик з під щита, виконувати штрафні (в командах був навіть "спеціаліст" з пробиття штрафних, доки це правило не скасували).

Та ці правила протримались недовго. Стаючи на ноги, баскетбол швидко вдосконалювався, набував більшої динамічності, видовищності.

Так утверджувались чемпіонати

Прийнято вважати, що перший чемпіонат Радянської України відбувся 1927 року під час проведення в Одесі перших Всеукраїнських ігор з баскетболу. В них взяло участь шість чоловічих і дві жіночі команди.

Вже до 1928 року у Києві, Харкові, Дніпропетровську кількість команд на міських змаганнях сягала до 100, в Одесі - набагато більше. Через це тут мали великий клопіт з проведенням першості міста, укладанням календаря. Не вистачало залів. В них змагання проводили від сьомої ранку до часу ночі. Баскетбол став літнім видом спорту. По порах року розводили чемпіонати міста серед школярів, студентів вузів і технікумів, виробничих колективів, службовців тощо.

Той, хто думає, що із впровадженням баскетболу ми спізналися у порівнянні із Заходом, глибоко помиляється. У сусідній Польщі тільки 1928 року була заснована Спілка спортивних ігор, до якої увійшли волейбол, гандбол і баскетбол. Перший чемпіонат Польщі з баскетболу відбувся того ж таки 1928 року. Так само і в Угорщині, Австрії, Чехословаччині, Румунії, Болгарії та інших країнах за незначним винятком. Наші сусіди, як незалежні країни, мали можливість брати участь у перших чемпіонатах світу і Європи, інших міжнародних турнірах.

В США Національна баскетбольна ліга з'явилася 1898 року. Проте інтенсивний розвиток гри почався тільки у 20-ті роки. 1922 роком позначені перші матчі баскетбольних клубів. 1923 року засновано Американську баскетбольну лігу, яка проводила змагання серед студентів університетів і коледжів.

В історії вітчизняного баскетболу, як і усього спорту, наприкінці 20-х - на початку 30-х років ще раз намітився різкий спад, викликаний економічною розрухою та голодомором. Припинились першості республіки та країни. Зменшилась кількість команд на першостях міст. Проте у Москві у серпні 1933 року наполягали на проведенні Спартакіади народів світу. Добре, що знайшлися розумні голови у Комінтерні, які категорично виступили проти цього фарсу.

В 1932 році було створено Всесвітню федерацію любительського баскетболу, яка затвердила перші міжнародні правила змагань. Але Радянський Союз не визнавав ані федерацію, ані її рішення. Єдине, що було зроблено - включили баскетбол до нормативів комплексу ГПО другого ступеня ("Готовий до праці та оборони").

Поволі, починаючи з 1934 року, баскетбол в Україні відроджується та набуває ще більшого небаченого розвитку. Усі змагання починались, як

годиться, яскравим парадом, маршем фізкультурників перед керівниками партії та уряду.

В ці роки тактичні схеми були примітивні, що перешкоджало розвитку баскетболу і обмежувало дії гравців. Найвищий захисник грав чомусь глибоко позаду, допомагав нападникам більш рухливий передній захисник. Усю гру вів центровий, а найбільше атакували кільце підсіточник та інший нападник.

В 1935 році в Україні вперше в Радянському Союзі започатковано змагання серед юнаків і підлітків. Першими чемпіонами стали школярі - юнаки Одеси і дівчата Києва. Збірні юнацькі команди республіки підключаються до чемпіонатів серед дорослих.

На той час тон в українському баскетболі задавали команди Одеси, Харкова і Києва. Вони на рівних виступали проти колективів Москви, Ленінграду і Тбілісі, найсильніших в СРСР на ту пору.

Які тільки змагання не проводили тоді баскетболісти. Не рахуючи офіційних першостей та Кубків СРСР, України, ВЦРПС, матчів міст і республік, свої республіканські та всесоюзні змагання з врученням призів і дипломів проводили харчовики, взуттьовики, будівельники, працівники споживчої кооперації, деревообробники, водники, залізничники, кондитери, військові, студенти споріднених вузів і технікумів, автомобілісти, навіть водії таксі і двірники. А Кубок Всесоюзної центральної ради профспілок (ВЦРПС) дорівнювався до чемпіонату країни.

При диктатурі - вголос

1935 року була затверджена єдина Всесоюзна класифікація, а з 1937 року розроблені нормативні вимоги з 10 видів спорту, в тому числі із спортивних ігор. Для спортивної еліти встановлювались звання майстрів спорту, інші виборювали звання розрядників. Нагадаємо, що ніде у світі такого поділу не існує.

Статистики того року нарахували в Україні 15 тисяч баскетболістів. Не впізнано зріс і клас гри. Жити за старими правилами стало не можливим. Передові тренери вимагали зміни правил гри, переходу на нові рейки, приєднання до Всесвітньої федерації.

В українському журналі "Спорт" № 10 за жовтень 1937 року була надрукована стаття тренера-інструктора київського Палацу піонерів, судді республіканської категорії Макса Хазановича "Правила з баскетболу в СРСР і Франції". В ній автор, спираючись на аналіз правил, стверджував, що в країні, яка успішно будує комуністичне суспільство, баскетбол нібито менш цікавий, не такий швидкий і динамічний, ніж в одній з країн колишньої Антанти - Франції. Від арешту його врятувало хіба тільки те, що на той час в пресі ширилась критика на адресу консервативних чиновників Всесоюзної ради фізичного виховання і спорту, які не бажали вносити зміни у правила гри, не бачили в цьому нічого позитивного.

Про Макса Хазановича казали, що він "тримав" у своїх руках весь дитячо-юнацький баскетбол Києва. За його прикладом працювали Палади піонерів у інших містах. Він без втоми поширював на усі території правила змагань, писав методичні посібники, брошури, виносив на обговорення громадськості найболючіші проблеми розвитку баскетболу.

Справедлива критика ентузіастів баскетболу на недосконалість правил гри була почута лише через кілька років.

У 1938 році в СРСР присвоювали звання "майстер спорту". Серед 16 перших баскетболістів-москвичів, ленінградців і тбілісців була і трійця одеситів. Почесні значки отримали Семен Шпитальний, Федір Футерман і Олександр Глебов. їхня команда ЛДО, простіше "Лісодеревобробка", перша в Україні і одна з дев'яти в Союзі стала називатись командою майстрів. Це засвідчила постанова Всесоюзного комітету по фізичній культурі і спорту від грудня 1938 року.

Перед самою війною Федір Футерман і Олександр Глебов стали першими в Україні заслуженими майстрами спорту. Серед жінок це звання отримала київська динамівка Галина Факторова.

Самобутня команда ЛДО залишила по собі яскравий слід в українському баскетболі. Середній зріст гравців сягав 182 см. Вони були одним цілим монолітним колективом, досягли високої зіграності, взаєморозуміння. Задній захисник Л. Пілін пильно контролював свій щит, не лякався силової боротьби, вмів давати точні паси через весь майданчик. Передній захисник С. Шпитальний був цупкий і рухливий, часто підключався до нападу. Він володів унікальним кидком однією рукою з підкручуванням м'яча, як казали "по-одеські". Ф. Футерман влучно кидав по кільцю з середніх відстаней. Підкорзинник М. Шикер бездоганно виконував штрафні кидки. О. Глебов володів напівгаком у русі. К. Перельман вже у 1938 році кидав однією рукою у стрибку. Н. Капнер влучно кидав двома руками з-за голови.

Вітали як космонавтів

При заповнених вщерть трибунах проходили чемпіонати міст та зустрічі провідних команд. Тисячі людей збиралося навколо майданчиків, коли до Харкова, Києва, Одеси чи Дніпропетровська приїжджали гості з Москви або союзних республік.

Значне пожвавлення викликала поява в союзному чемпіонаті з 1939 року прибалтійських команд, які володіли титулами чемпіонів Європи. І все ж 1940 року у Києві на матчі міст Києва, Москви, Одеси, Ленінграду, Тбілісі та Риги одесити переграли рижан (43:19), у складі яких було п'ять чемпіонів Європи. За цей подвиг Пілін, Футерман, Шпитальний, Шикер, Германович, Будковський, Євсевич отримали небачену на ті часи нагороду - велосипеди.

При поверненні додому баскетболістів вітала "уся Одеса". Тоді вміли цінувати героїв спорту не менше, ніж героїв перших п'ятирічок.

Перед самісінькою війною, за спогадами ветерана баскетболу Еммануїла Самолюбовера, кияни зрівнялися за рівнем гри з одеситами. У новій столиці, на відміну від Одеси, чемпіонат проводився не серед галузей, а серед клубних команд. Кожне з п'яти-шести спортивних товариств мало виставити п'ять чоловічих і дві жіночі, по дві юнацькі та дитячі команди. Не важко підрахувати, скільки баскетболістів було у кожному товаристві. Ігри проводились щонеділі з восьмої ранку до пізнього вечора.

Положення дозволяло включати до третіх четвертих команд представників інших видів спорту. За "Динамо", наприклад, виступали відомі футболісти, плавці, важкоатлети, ватерполісти.

У Харкові розвиток дитячо-юнацького баскетболу очолив Йосип Соломонович Віленський. З 1940 року почалося реформування, вводились нові правила. Вони покладали край колишнім розстановкам, робили гру динамічнішою, швидкою. Відтепер лінія проводилась по центру поля і поділяла його на дві зони - передову і тильну. Додалася кількість штрафних кидків. Карався гравець, який ставав на шляху того, хто біг без м'яча або торкався навмисне суперника, заважав при вкиданні ауту тощо. Якщо порушення робили кілька гравців одночасно, то каралися усі.

Змінювались розміри майданчиків, щитів, кільця, вага м'яча. Дозволялося передавати м'яч у стрибку, а також крутити "півоти" з опорою на одну ногу, тримаючи м'яч без просування вперед. Нові правила випробували на матчі восьми міст у Ленінграді. Від України рішенням всеукраїнського спорткомітету участь брала збірна команда Одеси. Не набувши досвіду гри за новими правилами, одесити програли усім. Втішало хіба що присвоєння звань судді всесоюзної категорії двом одеситам - П. Коновалову та Ф. Футерману.

Розвивався баскетбол і в тій частині України, яка з листопада 1919 року була окупована Польщею. Цьому сприяла діяльність таких клубів, як "Сокіл", "Плай", "Січ" та інші. Степан Гайдучок та Петро Франко (син великого Каменяра) були палкими патріотами баскетболу (кошиківки). Вони перекладали на українську мову правила змагань, писали методичні посібники, проводили практичні заняття.

"Спортивний альманах", що видавався у Львові українською мовою у 1933 році писав: "З огляду на ступінь фізичного і психічного вишколення гравців, треба поставити кошиківку на перше місце перед пориванкою (гандбол) та відбиванкою (волейбол)". Усі спортивні свята, які проводила українська громада у Польщі в ті роки, включали до програми баскетбол, підтверджує дослідник, доцент Львівського державного інституту фізкультури, гравець львівського СКІФу, майстер спорту Роман Мазола.

Непоправної шкоди народному господарству принесла Друга світова війна. На полях війни загинуло мільйони людей, серед них чимало спортсменів, організаторів фізкультурного руху. Не дорахувались у своїх лавах і талановитих баскетболістів.

Життя відроджується

Проте вже 1944 року у Харкові був розіграний перший чемпіонат України, участь у якому узяли лише чотири команди. А все через те, що до периферійних міст вчасно не дійшла інформація. Як згадує ветеран українського баскетболу, заслужений майстер спорту Зоя Леонтіївна Стасюк (Білоус), яка на той час мешкала у Кіровограді, в них чули про перший повоєнний чемпіонат, але де і коли він відбудеться ніхто не знав.

Зате не пропустили чемпіонат 1945 року, який організували у Києві. Він перетворився на справжнє спортивне свято. Саме тут і помітив своїх майбутніх вихованців Володимир Олексійович Шаблінський, завідуючий

кафедрою спортивних ігор Київського державного інституту фізкультури. Його першими студентами стали Олександр Леонов і Микола Моренко з Миколаєва, Зоя і Костянтин Стасюк з Кіровограда, Олександр Тодор, Володимир Артинський, Михайло Фурман, Юрій Смоляк і Юрій Бородаєнко з Києва та інші. Заради справедливості зазначимо, що першими студентками (спеціалізація баскетбол) Київського інституту фізкультури, який вже 1944 року переїхав з Харкова до Києва, були Ніна Пименова та Ольга Щепенникова, які згодом стали - перша заслуженим майстром спорту, друга - майстром спорту, граючи за команду "Динамо" Київ.

Вагомим кроком у подальшому піднесенні масовості фізичної культури і зростанню майстерності спортсменів стало відкриття дитячо-юнацьких спортивних шкіл. В 1946 році в Україні нараховувалось 12 шкіл, де культивували баскетбол.

1947 року Комітет по фізичній культурі і спорту СРСР запровадив нову спортивну класифікацію. Були підвищені вимоги до присвоєння спортивних розрядів і звань. Відтепер звання майстер спорту міг отримати далеко не кожний баскетболіст з периферії, якого б рівня він не був. Адже треба було виграти 50 відсотків ігор на чемпіонаті СРСР по першій групі, або протриматись два роки в збірній СРСР.

Київський динамівець, а згодом гравець команд КДІ та СКА (Київ) Віктор Фомченко став майстром спорту за те, що в 1951 та 1952 роках входив до збірної СРСР. Шкода, що жодного разу його не вивозили за рубіж.

Крім нього серед чоловіків першими повоєнними майстрами спорту в Україні стали баскетболісти Харківського вищого авіаційно-технічного училища, які завойовували високі місця на чемпіонатах Союзу.

Не побачили заповітних "квадратів" відомі баскетболісти, які грали в командах СКА, "Динамо", КДІ, СКІФ Київ, "Харчовик", "Наука", "Водник" Одеса та інших, члени збірної команди України Олександр Леонов, Микола Моренко, Юрій Бородаєнко, Юрій Смоляк, Володимир Прокоф'єв, Ігор Степанюк, Володимир Васюков, Валентин Мандич, Віктор Чертов, Ярослав Захаржевський, Михайло Ханцис, Ігор Крузе, Михайло Заремба, Анатолій Сіроштаненко та інші.

На світову арену

Могутнім стимулом для піднесення майстерності та масовості баскетболу відіграв той факт, що спортсмени СРСР нарешті вийшли на міжнародну арену. 1947 року Всесоюзна федерація баскетболу вступила до ФІБА. Того ж року у Празі відбувся чемпіонат Європи, на якому чоловіча збірна СРСР посіла перше місце. Через чотири роки у Парижі вона повторила свій успіх.

Жіноча збірна дебютувала на європейському чемпіонаті у Будапешті 1950 року. Чемпіонками континенту стали три київські динамівки - Юлія Бурдіна, Ніна Пименова та Зоя Стасюк. Через два роки у Москві Україну на чемпіонаті Європи представляли Валентина Назаренко та Зоя Стасюк. І знову золоті нагороди. Усім їм присвоєно звання заслужених майстрів спорту СРСР.

Проте це були поодинокі виїзди українських спортсменів, в той час як їхніх товаришів з Москви та Ленінграду частіше залучали до міжнародних зустрічей.

Повоєнні роки позначені успіхами на чемпіонатах СРСР столичних жіночих колективів та чоловічих команд прибалтійських республік, Закавказзя.

Працювали натхненно

В Одесі, Харкові та Києві дуже пізно взялися надолужувати прогалини у тактичних схемах та технічному озброєнні гравців, хоча на місцях потужно працювали окремі тренери.

У Києві, на відкритих майданчиках стадіону "Динамо", з раннього ранку до пізнього вечора лунав гучний бас Мира (Міркіяна) Опанасовича Єгорова, який одразу після війни приїхав до Києва з Уралу. Його авторитет, відданість баскетболу, знання та висока тренерська майстерність не піддавалась сумніву. Він наполегливо і без втоми працював як з дитячими, так і дорослими командами.

Висока технічна оснащеність його вихованців була найкращою, проте тактичні схеми гри будувались на старому матеріалі. Успіх прийшов лише до жінок, серед яких виділялись Зоя Стасюк, Ніна Пименова, Юлія Бурдіна, а також їхні подруги Валентина Назаренко, Тамара Максимова, Людмила Висоцька, Антоніна Кравченко, Ольга Щепенникова, Тамара Симонова, Валентина Таганьян, Віра Венцлавек, Галина Барановська та інші, які впевнено йшли від перемоги до перемоги.

Ця незрівнянна жіноча команда на переломі 40-х-50-х років здобула звання чемпіонок СРСР, ставала срібними, бронзовими призерами та двічі володарювала Кубком СРСР.

Більш менш сприятливі умови були створені для баскетболістів у Київському політехнічному інституті, Інституті фізкультури, Спортклубі армії. Пристойні зали мали деякі вищі навчальні заклади, але і вони не задовольняли потреб студентського баскетболу, який у нас так і не виріс з дитячих штанців, звичайно крім команд СКІФ, КШ Київ.

Велика конкуренція у Києві на міському рівні точилася між чоловічими і жіночими командами СКІФ, "Динамо" та СКА. На республіканському - між колективами Одеси, Києва та Харкова. Незмінними чемпіонами України серед чоловіків майже до середини 50-х років виходили спортсмени Харківського вищого авіаційно-технічного училища, яких тренував В. В. Кустовський, а у жінок - динамівки Києва.

У Дніпропетровську плідно працював з чоловічою і жіночою командами "Сталь" К. Р. Медведєв, досвідчений тренер, людина фанатично віддана баскетболу.

Законодавці мод у баскетболі - одесити після війни втратили пріоритет. Матеріальна база тут явно гальмувала бурхливе бажання одеситів грати. Мало місце і байдуже ставлення керівників спорту до професійного розвитку цього виду спорту. Гравці команд не діставали ніякого заохочення, не виділявся час для тренувань збірних команд. їх взагалі збирали час від часу. І все ж в окремих колективах були непогані чоловічі і жіночі команди, унікальні гравці, які могли учинити сенсацію будь-якої першості.

Догнати Америку!

Знаковим для українського чоловічого баскетболу можна вважати 1954 рік. Саме тоді В. О. Шаблінський розпочав роботу з командою СКІФ, основу якої стовідсотково склали студенти Київського інституту фізкультури.

Ця виняткова особистість віддала баскетболу все своє яскраве життя без остатку. Самодисципліна, самовіддача, висока вимогливість до себе та гравців, націленість на результат, непримиренна боротьба з ледарями та прогульниками, п'яницями - ось його основні риси.

Неодноразово, підкреслюючи високу технічну підготовку українських баскетболістів, він, в той же час, звинувачував деяких тренерів у вузькості мислення, невмінні дивитись у завтрашній день, переймати досвід кращих.

Вже перший вихід на Олімпійські ігри збірної команди СРСР, основу якої склали високотехнічні гравці з Москви та прибалтійських республік, показав відставання нашої головної команди від американців, законодавців мод у сучасному баскетболі. Легко вигравши на Олімпіаді у Гельсінкі в команд Болгарії і Фінляндії, радянські баскетболісти з великими труднощами взяли гору над представниками американського континенту — бразильцями, мексиканцями, чилійцями та уругвайцями. І двічі програли технічним атлетам США, в складі яких були двометрові гіганти, які грали нетрадиційно швидко, широко, комбінаційно.

Цікаво нагадати, що в тій олімпійській збірній США знаходилось п'ятеро атлетів вищих за два метри, в той час, як у команди СРСР лише троє мали 190 см. Якщо наші гіганти О. Глезер з київського СКІФ, Ю. Дегтяр та А. Довгаль з одеського "Буревісника", Я. Крумінш із СКА Рига та В. Ахтаєв з Алма-Ати були мало рухливі, слабо озброєні технічно, то американці показували зразки стрибучості, майстерно володіли м'ячем.

Не можна не відзначити бурхливий розвиток дитячо-юнацького баскетболу. Вже 1947-1948 рр. в Україні на повну потужність працювали дитячо-юнацькі спортивні школи, де були відділення баскетболу. Київ, Одеса, Харків, Донецьк, Луганськ, Маріуполь, Житомир, Чернігів, Черкаси, Вінниця, Полтава, Кременчук, Львів, Чернівці - географія дитячо-юнацького баскетболу була досить широкою і обіцяла гарні ужинки.

У Києві варто відмітити таких тренерів, як О. Петров, Ф. Добрийвечір, М. Замков, О. Білий, І. Зільберберг, К. Басмаджан, в Одесі - Я. Захаржевський, Чернецький, В. Кудряшов, О. Глебов, М. Заремба, у Харкові - І. Віленський, В. Лелюк, В. Бабушкін, В. Ба-сов, С. Коровай, Ю. Соткін, Р. Зак, С. Чебішев, у Дніпропетровську - К. Медведєв, М. Говорунов та І. Майзлін, Миколаєві - І. Фурман, В. Плешаков, С. Барг, Е. Епштейн, у Сумах - М. Хавкін, М. Кривошеєв, В. Наухацький та В. Галевич, Черкасах - А. Коженко, В. Гудков, Г. Данилов, в Запоріжжі - П. Драган, І. Ребристий, О. Компанієць.

На нові рейки

1956 рік позначений різкою зміною поколінь, значним омолодженням майже усіх провідних команд. На зміну ветеранам, які були в колективах Одеси, Харкова, Києва, прийшли молоді гравці.

З метою надання баскетболу більшої динамічності ФІБА з 1957 року вводить нові правила. 30 секунд дозволяється володіти м'ячем команді, яка нападає. Це призводить до зростання рахунків у матчах, результативності

окремих виконавців, пошуку нових тактико-технічних схем ведення гри. Відтепер не можна було півгодини крутити "вісімку", граючи "до вірного", як це робили прибалтійці. Відома була і одеська тяганина - "вата", яка швидко зазнала краху через невміння грати через центрального та інші вади.

Згодом скасували і правило останніх трьох хвилин, яке вплинуло на кількість штрафних кидків. Заборонялось торкатись м'яча в момент його знаходження над кільцем. Це також вимагало осмислення, нових креслень.

В цей час київські студенти з команди СКІФ під керівництвом В. О. Шаблінського наполегливо почали вивчати пресинг і перші в Україні досягають в цьому успіху. Саме їхні нововведення - "зонний пресинг", "планові заміни", "рваний ритм", "волейбольний простріл" принесли команді перші гучні перемоги: призові місця на чемпіонатах, першостях та Кубках СРСР, успіхи в міжнародних зустрічах.

Новинки прижилися швидко, так само швидко були помічені. Знайшлося багато послідовників. Але краще вихованців Шаблінського той же "зонний пресинг" ніхто не виконував, бо крім тактичної побудови треба було підготувати гравців фізично і морально. Оскільки застосування пресингу тягнуло за собою велику кількість фолів, треба було мати довгу лаву запасних. Так виникла потреба у розробці системи планових замінів.

Для кращої підготовки до змагань найвищого рівня багато команд перейшли до щоденних тренувань, а дехто і до дворазових на день. Це стало можливим після введення посад інструкторів зі спорту при комітетах фізкультури та зростанні кількості спортивних клубів при потужних промислових підприємствах. Професійне ставлення до організації гри принесло зрештою свої добрі наслідки.

На початку 60-х років студентська команда Києва перейшла до міського монтажно-будівельного управління і дістала назву "Будівельник". Саме тоді і стався прорив у когорту найсильніших. За студентами прорив роблять і армійські баскетболісти столиці. Обидві команди завойовують призові місця всесоюзних чемпіонатів, виграють по черзі чемпіонати України, а 1963 року стають другими призерами Спартакіади народів СРСР у складі збірної команди України.

Команди запрошували на різні міжнародні турніри, з яких вони обов'язково поверталися з найвищими нагородами.

Сходження до спортивних вершин здійснюють: М. Баглей, В. Бережний, В. Булаєв, А. Вальтін, Ю. Виставкін, В. Гладун, Т. Гецько, В. Гуревич, В. Ков'янов, В. Кононенко, В. Куровський, Б. Луанський, П. Лушненко, К. Манукян, В. Новиков, В. Окипняк, Б. Пінчук, А. Поливода, Л. Поплавський, М. Погуляй, В. Салухін, В. Смоляков, В. Стремоухов, М. Сушак, З. Хромаєв, А. Шологон, Г. Чечуро. Для участі в збірній України до них долучались талановиті баскетболісти інших команд Києва, Дніпропетровська, Одеси, Луганська, Харкова та Львова. Тренували збірну України того часу В. О. Шаблінський та Н. К. Каракашьян.

Справжнє свято прийшло на вулицю українського баскетболу 1967 року, коли керована В. Шаблінським збірна республіки дала справжній бій усім асам радянського баскетболу, вигравши найпрестижніші змагання - IV Спартакіаду народів СРСР. Ось прізвища тих, хто здійснив цей вікопомний

подвиг: В. Брянцев, А. Вальтін, В. Гладун, В. Новиков, В. Окипняк, Б. Пінчук, Л. Поплавський, А. Поливода, М. Погуляй, В. Салухін, М. Сушак, Г. Чечуро.

Це були роки нечуваного піднесення баскетболу в Україні. Слідом за київськими командами СКІФ, СКА, КПІ на авансцену виходять такі цікаві колективи, як "Автомобіліст" Луганськ, "Спартак" Миколаїв, ДКБ Донецьк, "Будівельник" Харків.

Розвиток жіночого баскетболу був не таким яскравим і бурхливим. Лихоманило єдину класну команду "Динамо" Київ. Інші, в т. ч. "Сталь" Дніпропетровськ, СКА та СКІФ Київ, "Буревісник" Одеса, "Будівельник" та "Динамо" Харків, були напівпрофесійного рівня і нічим особливим себе в чемпіонатах СРСР не виявили. За 10-15 років провідна команда "Динамо" Київ змінила до десятка тренерів. Серед них були М. Козловська, Н. Пименова, В. Ков'янов, О. Леонов, І. Зільберберг, Н. Фоміних, А. Петросян, М. Єгоров (повертався), Б. Резцов, В. Морщинін та інші.

Прикрі падіння (7-8 місця на Спартакіадах народів СРСР і 10-13 - на чемпіонатах СРСР) чергувались з 4-5 місцями на чемпіонатах країни і другим-третім місцями на Спартакіадах народів СРСР. І це в той час, коли в командах грали майстрині високого класу. Технічну гру показували талановиті Ніна Бережна, Галина Русинська, Галина Євсюкова, Тетяна Соловійова, Ольга Счастливцева, Леніда Трач, Людмила Мандич, Людмила Федосова, Валентина Смолякова, Єва Болдог, Інна Кузнецова, Світлана Осташко та інші.

Єдине, чого не мав український баскетбол, так це представників у збірних командах Радянського Союзу. На світові та європейські першості виїжджали переважно представники Москви, посилені гравцями з прибалтійських республік та Грузії. Прорив стався 1960 року, коли до складу збірної для участі в чемпіонаті Європи, а згодом і XVII Олімпійських ігор у Римі включили гравця київського СКІФу Альберта Вальтіна. На чемпіонат світу 1963 року до Ріо-де-Жанейро брали Вадима Гладуна з київського "Будівельника". На Олімпіаду 1964 до Токію поїхав інший гравець цієї команди Микола Баглей. 1965 року чемпіонами Європи стають Микола Баглей та київський армієць Микола Сушак. З того часу "двері відкрилися". До збірних потрапляло порою до чотирьох українців, а героями Всесвітньої Універсіади 1961 р. стало відразу дев'ять баскетболістів київського СКІФу.

Стався прорив і у жіночому баскетболі. Такі майстрині, як І. Пивоварова, Ф. Орел - Кочергіна, Н. Климова(Назембло), Р. Курв'якова, Н. Фоміних, Г. Резцова, Л. Остапець, яких запрошували до збірної Радянського Союзу, стали в командах першими номерами, здобували титули чемпіонок Олімпійських ігор, світу, Європи. Кращими на турнірах журналісти та спеціалісти називали Феодору Орел, Наталію Климову. Інса Пивоварова була визнана "міс баскетболу" на чемпіонаті Європи 1962 року.

Причини падіння

Поступово баскетбол, як і інші спортивні ігри, почав занепадати з вини керівників Держкомспорту. Неувага і зайві перебудови призвели до зниження рівня розвитку наймасовіших видів спорту у Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Черкасах, Чернігові, Вінниці, інших містах України.

В той час як тренери усього світу безперервно вчилися одні в одних, від Радянського Союзу на міжнародні змагання виїжджали здебільшого ті самі люди, які не поповнювали бібліотечок підручниками або методичними посібниками із тактики ведення боротьби на сучасному рівні. В. Шаблінський у своїй книзі "Баскетбол. Що я про нього знаю?" не міг пригадати жодного семінару для тренерів. Він писав: "Як і інші команди ми продовжували варитись у власному соку. Не маючи ні методичних рекомендацій, ні тактичних схем, ні зрозумілих тлумачень, самі винаходили велосипед, який вже був давно винайдений". Але це ще не все.

Наприкінці 1970 року Спорткомітет СРСР з ініціативи, як не дивно, зачинателів баскетболу - одеситів прийняв постанову про повсюдне створення одно відомчих центрів, узагальнював у цьому "позитивний" досвід одеситів.

Баскетболісти виганялись із залів, де укладали борцівські килими чи важкоатлетичні помости. В ДЮСШ закривались відділення баскетболу.

Одразу зник інтерес до змагань. Адже в ігрових видах без боротьби першості вигравали представники центрів.

Якщо раніше проводились масові змагання школярів, студентських, виробничих колективів, відтепер це стало історією. Київ, Одеса, Харків, Дніпропетровськ можуть лише згадувати часи, коли в першостях міста брала участь сотня команд.

Ярослав Захаржевський у своїй книзі "Історія одеського баскетболу" згадує, як до їх міста у 70-ті роки завітав В. Шаблінський і яку оцінку дав стану одеського баскетболу кореспонденту однієї з газет: "На жаль про одеський баскетбол доводиться говорити в минулому часі. Місто, яке займало авангардні позиції в країні, їх втратило. Чоловічої збірної як такої немає і найближчим часом не передбачається. Експеримент з одно відомчими центрами подіяв на баскетбол негативно".

Перш за все, це позначилось на масовості баскетболу в регіонах. Формальними стали першості міст та області, скоротилась участь виробничих колективів і організацій. Баскетбол зник з програм галузевих спартакіад. На першостях районів на майданчики здебільшого виходили школярі.

Зірки українського баскетболу

І все ж, завдяки існуванню у нашому виді спорту фанатів, баскетбол розвивався. Регулярно проводились чемпіонати України, провідні клуби брали участь у всесоюзних першостях та міжнародних змаганнях. Працювали ДЮСШ, спеціалізовані школи.

1971 року на V Спартакіаді народів СРСР жіноча збірна України, за яку виступали Л. Белянкіна, А. Суценко, О. Антоненко, Н. Назембло, Л. Кошуліна, Р. Курв'якова, Г. Резцова, Л. Турчанович, Є. Болдог, В. Хоренко, Л. Гурман, Л. Остапець, керовані тренерами Б. М. Резцовим та В. С. Заморським вперше стала бронзовим призером.

Друге місце вдруге у своїй історії посіли чоловіки. Команду представляли: А. Вальтін, В. Гладун, Ю. Єгоров, С. Коваленко, П. Лушненко, В. Новиков, В. Окипняк, М. Погуляй, А. Поливода, В. Салухін, В.

Смоляков, М. Сушак, З. Хромаєв, Г. Чечуро. Керував збіркою В. О. Шаблінський.

У наступні роки рівно виступали на всесоюзних першостях ті самі жіночі команди "Динамо" Київ та "Сталь" Дніпропетровськ, "Медін" Донецьк, а також чоловічі - "Будівельник" та СКА Київ, МКІ Миколаїв, "Донбасканалбуд" Донецьк, "Автомобіліст" Луганськ.

1979 року на VII Спартакіаді народів СРСР у чоловічої збірної знову друге місце. "Срібло" здобувають О. Білостінний, В. Смоляков, В. Мартинов, С. Коваленко, Є. Колежук, Р. Рижик, В. Рижов, Ю. Сильверстов, О. Сальников, В. Ткаченко, О. Шевченко, А. Шаптала. Головні тренери Б. Н. Вдовиченко та В.Я. Боженар.

1983 року на VIII Спартакіаді знову під керівництвом Б. Н. Вдовиченка та В. Я. Боженара на цей раз "золотими" стають О. Білостінний, В. Бережний, О. Волков, Є. Колежук, В. Коробков, В. Левицький, С. Лисько, Р. Рижик, В. Рижов, Ю. Сильверстов, В. Ткаченко, А. Шаптала.

1986 року на IX Спартакіаді тріумфують жіноча (2 місце) і чоловіча - знову чемпіони: Склад жіночої команди: Л. Довгань, М. Шульжик, О. Жирко, Л. Павленко, І. Сагайдакова, О. Синькова, А. Колесник, Г. Щеглова, В. Коваленко, Л. Мудрик, М. Ткаченко, С. Ковтуненко. Тренери І. Г. Майзлін та В. М. Мартинов.

Чоловіки: І. Ватажок, Ю. Вовчук, А. Гергель, В. Гоборов, С. Орехов, Ю. Перевалов, Г. Перегуд, В. Полях, О. Рубан, П. Хівренко, І. Чигринов. Тренери - В. Я. Боженар, В. А. Гуревич.

Не забуваймо, що 1988 року вперше в історії українського баскетболу динамівки Києва, керовані В. Й. Морщиніним, завоювали Кубок Ліліан Ронкетті, найпрестижніший спортивний трофей.

1989 року великий успіх приходить до гравців "Будівельника", які вперше в історії клубу виграють чемпіонські звання: О. Білостінний, О. Волков, Є. Долгов, А. Ковтун, Ю. Косенко, В. Левицький, Є. Мурзін, С. Орехов, А. Подковиров, І. Пінчук, Ю. Сильверстов, А. Шаптала, О. Шевченко. Тренери - В. Я. Боженар, В. А. Гуревич, З. М. Хромаєв.

І, нарешті, чемпіонське звання під керівництвом В.І. Рижова під завісу існування СРСР, 1991 року, здобувають київські динамівки: М. Ткаченко, О. Жирко, С. Орехова, Л. Назаренко, О. Довгалюк, І. Гуревич, Вергун, О. Вехова, В. Рудовська, І. Бойко, Д. Садовникова.

Щодо міжнародних зустрічей, то слід сказати, що 60 - 70-ті роки позначені появою у збірних командах талановитих український гравців, які привозили додому медалі найвищого ґатунку. Чемпіонами Європи ставали київські динамівки Феодора Орел-Кочергіна (1962, 1964,1966), Інесса Пивоварова (1962), Наталія Климова та Раїса Курв'якова(1972, 1974, 1976), Галина Мельниченко (1981), Олена Жирко та Марина Ткаченко (1991).

Серед чоловіків звання чемпіонів Європи здобували Альберт Вальтін (1961), Вадим Гладун (1963), Микола Баглей та Микола Сушак (1965), Анатолій Поливода (1967, 1969, 1971), Сергій Коваленко (1969), Олександр Сальников (1979, 1981), Володимир Ткаченко (1977, 1979, 1981), Олександр Білостінний (1979, 1981, 1985) та Олександр Волков (1985).

Серед гравців українських команд чимало чемпіонів світу. Серед жінок першою це звання завоювала у 1964 році Феодора Орел-Кочергіна, а 1967 року вона це зробила разом з Інессою Пивоваровою. Не обійшлись без українських спортсменок і два наступних чемпіонати - 1971 та 1975 рр. Тут відзначились Наталія Климова та Раїса Курв'якова.

На чоловічих чемпіонатах світу перемагали: 1967 р. - Анатолій Поливода ("Будівельник" Київ) та Геннадій Чечуро (СКА Київ), 1974 р. - Олександр Сальников ("Будівельник" Київ), а 1982 р. Олександр Білостінний та Володимир Ткаченко.

Призерами світових першостей ставали: срібними Олександр Білостінний (тричі), Олександр Волков та Володимир Ткаченко (двічі). Олександр Сальников був другим - у 1978 р., Ігор Пінчук та Віктор Бережний у 1990 р., бронзовими - Вадим Гладун - у 1963 р., Сергій Коваленко - у 1970 р.

Та, скажемо вдруге, найбільшу славу нашому баскетболу принесли олімпійці. З 1960 року, як ми зазначали, до складу збірних команд СРСР, що беруть участь у Олімпійських іграх, включають представників України, що є свідченням зростання рівня баскетболу в республіці. Першим на XVII Олімпійські ігри, що відбувалися у Римі 1960 року, потрапив гравець київського СКІФу Альберт Вальтін. Через чотири роки до олімпійського Токіо потрапив його одноклубник Микола Баглей, безсумнівний кращий гравець українського баскетболу. Обидва привезли додому срібні олімпійські медалі.

Любителі баскетболу відзначають, що Микола Баглей заслужував на право бути включеним до збірної СРСР раніше 27-річного віку.

1972 року у олімпійському Мюнхені "золотими" стали інші гравці київського "Будівельника" Анатолій Поливода та Сергій Коваленко. На Іграх 1988 р. у Сеулі звання олімпійських чемпіонів вибороли вихованці київського "Будівельника" Олександр Волков та Олександр Білостінний, а також гравець команд СКА Київ та ЦСКА Валерій Гоборов.

Призерами Олімпіад в різні роки ставали Олександр Білостінний, Сергій Коваленко, Анатолій Поливода, Олександр Сальников та Володимир Ткаченко (два останні - двічі).

Після того, як до Олімпійських ігор були допущені жіночі команди, "золото" Монреалю у 1976 р. всігнулося двом представницям України - Наталці Климовій ("Динамо" Київ) та Раїсі Курв'яковій ("Сталь" Дніпропетровськ).

З 1989 по 1991 рік у збірній команді Радянського Союзу працювали литовець Владас Гарастас та представник України Зураб Хромаєв. Під їх керівництвом головна команда країни 1989 року стала третьою в Європі та 1990 року на Іграх Доброї волі в Сіетлі (США), а в 1990 році - другою у світі.

1992 року, вже після розпаду СРСР, за збірну команду Співдружності Незалежних Держав на Олімпійських іграх у Барселоні грали київські динамівки Олена Жирко та Марина Ткаченко. Обидві повернулись із Каталонії з золотими медалями. За чоловічу збірну грали Олександр Білостінний та Олександр Волков. їхня команда за відсутності в складі баскетболістів прибалтійських республік спромоглася лише на четверте місце.

Отже, факти переконують, що баскетбол в Україні має славні і давні традиції. З початком нового етапу в своїй славній історії в нелегких умовах він ще не один раз долатиме важкі перепони на своєму шляху.

Баскетбол незалежної України

Із здобуттям Україною незалежності 1991 року баскетбол, як і інші види спорту, опинився на роздоріжжі. Попервах на якості проведення перших чемпіонатів позначився матеріальний стан як Держкомспорту, так і спортивних клубів, колективів фізкультури, які утримували провідні команди. Діставши безпосередній вихід на міжнародну арену, збірні команди та окремі колективи через фінансову скруту не змогли з цього як слід скористатись.

Згорталася робота в дитячо-юнацьких спортивних школах. Чемпіонати України ще деякий час не стабілізувались. Гравці окремих нових команд демонстрували вкрай низький рівень технічної підготовленості.

За безпосередньої участі активістів Федерації баскетболу України, яка, до речі, також потребувала зміцнення і реорганізації, вдалося виробити таку систему, яка на перших порах виявилась прийнятною, задовольнила усіх, не дала занепасти подальшому розвитку баскетболу в Україні.

Першим президентом Федерації баскетболу незалежної України став Б. Корбан. З 1993 року її очолював В. Осипов, згодом знову Б. Корбан і В. Горбулін. З 2002 року - З. Хромаєв. Почесним президентом обраний В. Горбулін.

Якщо перший чемпіонат незалежної України зібрав лише сім жіночих і вісім чоловічих команд, то другий - 36 чоловічих і 18 жіночих команд, які поділили на три чоловічі ліги і дві жіночі. Майже стільки ж команд заявилося на третій і четвертий чемпіонати. Про рівність сил команд цих перших чемпіонатів не може бути мови. Перемагали традиційно найсильніші колективи. У чоловіків - "Будівельник" Київ, у жінок - динамівки столиці, які показували стабільну високотехнічну гру.

Зміни до кращого намітились лише 1994 року з приходом нових сил до керівництва вітчизняним баскетболом. Більш стрункішим стає внутрішній чемпіонат. З'являються перші професійні баскетбольні клуби у Києві, Миколаєві, Одесі, Маріуполі, Донецьку, Дніпропетровську, Львові. Бажання грати надто велике. В чоловічому чемпіонаті з'явилися такі команди, як "Нафтохім - Олександрія" Біла Церква, "Металург" Нікополь, АКГРІ Кривий Ріг, "Пульсар" Рівне, "Алмаз" Вінниця, "Асторія" Дружківка, "Нафтохім" Кременчук, в жіночому - "Веснянка" Луганськ", "Вікторія" Кривий Ріг, "Колос - Алушка" Ялта та інші, про які раніше уболівальники баскетболу цих регіонів нічого не чули.

Багато суперечок викликав факт появи в складах команд, особливо чоловічої суперліги, закордонних гравців.

Здавалося також, що нездоланою для нас виявиться і дорога до світових вершин. Прорив намітився тоді, коли до справи нарешті взялися з професійним підходом.

За три роки київська жіноча динамівська команда, керована Володимиром Рижовим, посилена кількома майстринями з інших колективів, у складі збірної України стала чемпіоном Європи 1995 р. Ось той зірковий склад: Вікторія Буренок, Олена Вергун, Олена Вехова, Оксана Довгалюк, Олена Жирко, Руслана Кириченко, Людмила Назаренко, Вікторія Навроцька, Олена Оберемко, Наталія Сильянова, Марина Ткаченко, Ольга Шляхова.

А через рік ця команда майже в незміненому складі виборола право участі в Олімпійських іграх 1996 р. у Атланті, де посіла почесне четверте місце.

На першості Європи серед дівчат у 2003 році бронзовими призерами стали Яна Шкарпета (Вінниця), Арина Лисюк, Юлія Токова, Наталія Негребецька (Житомир), Марина Ткаченко (Луганськ), Світлана Колібабчук, Аліна Сиром'ятникова, Яна Кирницька, Вікторія Рижкова, Ірина Долинська (Одеса), Таїсія Бовикіна (Харків), Ганна Покойова (Київ). Команду готували І. Щипакіна та Ф. Орел-Кочергіна.

На першості Європи серед юніорок у 2004 році українки посіли п'яте місце.

Вихованку бердянського баскетболу Олександрю Горбунову на чемпіонатах Європи серед кадеток, юніорок та жінок віком до 20 років тричі поспіль називали кращою. Нині вона провідний гравець угорського чемпіонату.

2005 року оновлена жіноча збірна, очолювана Мариною Ткаченко, хоч і не пробилася до фіналу чемпіонату Європи, все ж показала зрілий баскетбол європейського рівня.

На дві третини складена з молодих необстріляних баскетболістів чоловіча команди, керована Геннадієм Защуком, 2005 року спочатку посіла друге місце (за американцями) на Всесвітній Універсіаді, а потім виступала у фіналі чемпіонату Європи. Три поразки у підгрупі від сильних команд Росії, Німеччини та Італії не дали змоги продовжити змагання за більш високі місця. Але, безсумнівно, ця команда з перспективою.

Українські жіночі і чоловічі клубні команди беруть участь у європейських кубках, де здобувають перемоги над сильними професійними командами, поки що без жаданих кубків.

Нині в чемпіонаті України бере участь 18 жіночих і 56 чоловічих команд. Жінки змагалися за звання найсильнішої в підгрупах, потім утворюють фінальну групу. Чоловіки розбиті на групи - Суперлігу, Вищу і Першу. Існує також Юнацька ліга, де змагається сотня дівочих та юнацьких колективів з усієї України.

Створено вісім збірних команд: чоловіча, жіноча, кадетські і юніорські, які виступають на європейських рівнях.

Станом на 01.01. 2006 року в Україні баскетбол культивується в 285 ДЮСШ, 17 - СДЮШОР, 7 - УФК, та 2 відділеннях ШВСМ, де тренується понад 40 тисяч юних спортсменів. З ними працює 1075 тренерів.

За минулий олімпійський цикл було відкрито 75 нових відділень в ДЮСШ 20 регіонів.

Проте є й негативні факти. Скорочується кількість учнів і закриваються ДЮСШ в Дніпропетровській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Київській областях. Лише по чотири відділення баскетболу залишилось в ДЮСШ АР Крим, Закарпатської та Чернігівської областей, 5 - Миколаївської, 6 - Черкаської та в місті Києві. Дитячо-юнацькі спортивні школи, що підпорядковані Міністерству освіти та науки (а таких більшість, близько тисячі) згідно з наказом по галузі віднесені до позашкільних закладів освіти і ставлять перед собою переважно оздоровчі завдання, в них найнижчі показники ефективності роботи, не ставиться завдання підготовки резерву для збірних команд країни.

Як не дивно, баскетбол досі визначений пріоритетним (!?) видом лише для шести регіонів. Чи не парадокс, що серед них явно не баскетбольна Рівненська область. Натомість у цьому переліку немає Харківської, Донецької, Луганської областей, команди яких не один раз вигравали чемпіонські титули і мають найбільше представництво в усіх лігах українського баскетболу.

Про байдуже ставлення до баскетболу свідчить той факт, що в Молодіжних іграх 2006 року взяли участь представники дев'яти областей.

Як зазначає у своєму підручнику "Баскетбол" кандидат педагогічних наук, почесний майстер спорту, колишній гравець київського "Будівельника" та збірної України Леонід Поплавський: "Є усі підстави стверджувати про сталі тенденції до відновлення престижу українського баскетболу. Традиції українського баскетболу будуть подовжені і примножені завдяки нинішньому поколінню баскетболістів, тренерів, арбітрів, наукових працівників, які працюють у тісній співпраці і за підтримки державних організації і Національної федерації баскетболу України".